

Identificació de l'expedient

Resolució del procediment sancionador núm. PS 87/2024, referent al Departament d'Educació i Formació Professional.

Antecedents

1. En data 09/04/2024, va tenir entrada a l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades una denúncia contra l'Institut d'Educació Secundària El Castell, del Departament d'Educació, amb motiu d'un presumpte incompliment de la normativa sobre protecció de dades personals. La part denunciant hi exposava el següent:

“El 3 d'octubre de 2023 (...) vam denunciar que diversos centres educatius estaven usant el sistema de lectura de l'empremta dactilar com a mètode d'enregistrament de la presència sense consentiment. El passat mes de gener, diversos treballadors de l'Institut El Castell ens comuniquen que la Direcció de l'Institut els obliga a utilitzar l'enregistrament de la presència en la jornada laboral mitjançant un sistema d'empremta dactilar. (...) A dia d'avui, dimarts 9 d'abril de 2024, 4 mesos després d'haver iniciat les denúncies, no s'ha fet absolutament res i els treballadors de l'Institut El Castell ens informen que no hi ha hagut cap canvi i que se'ls continua obligant a enregistrar la seva presència en la jornada laboral mitjançant l'ús de l'empremta dactilar.”

2. L'Autoritat va obrir una fase d'informació prèvia (núm. IP 307/2024), per determinar si els fets eren susceptibles de motivar la incoació d'un procediment sancionador, d'acord amb el que preveuen l'article 7 del Decret 278/1993, de 9 de novembre, sobre el procediment sancionador d'aplicació als àmbits de competència de la Generalitat, i l'article 55.2 de la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques (LPAC).

En aquesta fase d'informació, en data 15/07/2024 es va requerir l'entitat denunciada perquè, entre d'altres qüestions, informés sobre la data des de la qual s'obliga el personal de l'IES El Castell a fitxar per mitjà de l'empremta dactilar; perquè assenyalés quin personal té l'obligació de fitxar per aquest sistema; i perquè indiqués la base jurídica que legitimaria aquest tractament de dades personals.

3. En data 19/07/2024, el Departament d'Educació va respondre el requeriment amb un escrit en què exposava el següent:
 - “Els centres educatius, per a la contractació dels seus serveis disposen d'autonomia d'acord amb la competència que els reconeixen les lleis educatives com la LOE i la LC en l'àmbit de Catalunya. Per tant, tenen ple marge de decisió per a contractar i gestionar els proveïdors i gestionar la seva despesa i no n'informen al Departament d'Educació. Per tant, el Departament d'Educació desconeix exactament quins centres educatius poden disposar de sistemes de control horari i d'accés amb dades biomètriques.”
 - Que, “en qualsevol cas, sempre que els centres han consultat al Departament per aquests aspectes, la línia de resposta ha estat clara i unívoca i seguint les directrius i

dictàmens de l'APDCAT, s'ha desaconsellat la instal·lació d'aquests sistemes i s'ha promogut l'ús d'alternatives que no emprin dades biomètriques com poden ser les targetes o els codis. També aquesta directriu consta explicada al punt 19 dels DOIGC sobre protecció de dades publicat pel Departament d'Educació que té caràcter d'Instrucció i les seves directrius són de compliment obligatori per a tots els centres educatius públics.”

L'entitat denunciada adjuntava a les seves al·legacions l'escrit tramès des de l'Institut El Castell, en relació amb els fets denunciats, per mitjà del qual s'exposava el següent:

“1. En data 1 de setembre de 2020 a l'Institut El Castell es va adoptar un programa nou de gestió de la presència dels treballadors del centre, elaborat per l'empresa GIROPUC. Des de feia molts anys, l'institut gestionava el control d'arribada i absència dels seus professionals mitjançant la firma en un paper llençol escrit en l'espai comú reduït de consergeria. Arran de la pandèmia i per tal d'evitar contacte amb bolígrafs i entre persones, per un motiu de seguretat, es va considerar que l'enregistrament amb una eina que permetés gestionar millor les guàrdies sense contacte a partir de les absències del personal era una opció molt recomanable. Vam considerar que la lectura de la mà, sense contacte amb res, tenint en compte el context del moment, era una bona opció, tal com feien altres centres.

2. En el claustre corresponent d'inici del curs 20-21 es va informar que a partir de llavors la gestió de presència al centre ja no es faria amb format paper sinó que es faria amb un aparell que llegiria la mà. Igualment es va oferir que si alguna persona s'estimava més firmar el paper diari podia manifestar-me en privat la seva preferència. Ningú ni aquell curs ni en els posteriors fins a dia d'avui ha mostrat cap objecció de fer-ho així, ni de forma oral ni de forma escrita. El personal que n'ha fet ús ha estat el personal docent funcionari i funcionari interí, i personal laboral, és a dir, tot el personal que treballa al centre.

3. Arran de la rebuda de petició d'informació sobre el control de presència mitjançant l'empremta dactilar i, tot i l'absència de constància de queixa per cap membre de la nostra comunitat educativa per aquest fet, el qual no he manifestat en tant que Director com a obligatori en cap moment, i amb el coneixement que ara tinc de la conveniència o no de fer-lo servir, he valorat i decidit fer un canvi en la gestió del control de presència a partir de l'1 de setembre de 2024. Aquest control, amb la mateixa empresa, pot ser realitzat a partir de l'empremta dactilar, de la lectura de la mà (la que es feia fins ara) i amb targeta física. En conseqüència, valorades les opcions, informo que a partir de la data esmentada farem ús de la targeta física per tal de realitzar el control de presència i gestió de guàrdies de l'Institut El Castell.”

4. En data 10/10/2024, la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades va acordar iniciar un procediment sancionador contra l'Institut El Castell, per la comissió de la presumpta infracció prevista a l'article 83.5.a en relació amb els articles 5 i 9; tots ells del Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades (RGPD). Aquest acord d'iniciació es va notificar a l'entitat imputada en data 17/10/2024 i se li concedia un termini de 10 dies hàbils per formular al·legacions i proposar la pràctica de proves que considerés convenientes per defensar els seus interessos.

El termini s'ha superat amb escreix i no s'han presentat al·legacions.

Fets provats

Durant el curs escolar 2020-2021, l'Institut El Castell del Departament d'Educació i Formació Professional va implantar un sistema de control horari per mitjà de l'empremta dactilar, que implicava el tractament de les dades biomètriques del seu personal. Aquest sistema va funcionar fins el dia 01/09/2024, data en què es va substituir aquest sistema per l'ús de targetes físiques.

Fonaments de dret

1. Són d'aplicació a aquest procediment el que preveuen l'LPAC i l'article 15 del Decret 278/1993, segons el que preveu la DT 2a de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre, de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades. De conformitat amb els articles 5 i 8 de la Llei 32/2010, la resolució del procediment sancionador correspon a la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades.
2. D'acord amb l'article 64.2.f de l'LPAC i de conformitat amb el que s'indica a l'acord d'iniciació d'aquest procediment, escau dictar aquesta resolució sense una proposta de resolució prèvia, atès que l'entitat imputada no ha formulat al·legacions a l'acord d'iniciació. Aquest acord contenia un pronunciament precís sobre la responsabilitat imputada.
3. En relació amb els fets descrits l'apartat de fets provats, relatius a l'ús de l'empremta dels treballadors d'un institut públic per registrar la seva jornada laboral, cal acudir a l'article 5.1.a de l'RGPD, que preveu que "los datos personales serán tratados de manera lícita, leal y transparente en relación con el interesado (licitud, lealtad y transparencia)."

En aquest sentit, per tal que un tractament de dades personals sigui lícit cal que hi concorri almenys alguna de les bases jurídiques que preveu l'article 6.1 de l'RGPD. A més, en el cas que les operacions de tractament tinguin per objecte categories especials de dades personals, cal que també hi concorri alguna de les excepcions de l'article 9.2 de l'RGPD, que aixequi la prohibició general de tractar aquesta tipologia de dades personals (art. 9.1 RGPD).

En el cas que s'analitza, el sistema de processament de dades biomètriques que emprava l'institut denunciat permetia que, per mitjà de l'empremta dactilar d'un treballador, se l'identifiqués i es pogués registrar la seva jornada laboral. En aquestes circumstàncies, l'emmagatzematge de la informació que caracteritza l'empremta dactilar d'una persona habilita que, per mitjans automatitzats, s'identifiqui unívocament una persona física.

Establert l'anterior, l'article 4.11 de l'RGPD defineix les categories especials de dades personals en els termes següents:

"Datos personales obtenidos a partir de un tratamiento técnico específico, relativo a las características físicas, fisiológicas o conductuales de una persona física que

permitan o confirmen la identificación única de dicha persona, como imágenes faciales o datos dactiloscópicos.”

Al seu torn, el considerant 51è de l'RGPD fa referència al tractament derivat de la imatge d'una persona, i posa de manifest el caràcter restrictiu amb què es pot emetre el tractament de les categories especials de dades:

“[...] El tratamiento de fotografías no debe considerarse sistemáticamente tratamiento de categorías especiales de datos personales, pues únicamente se encuentran comprendidas en la definición de datos biométricos cuando el hecho de ser tratadas con medios técnicos específicos permita la identificación o la autenticación unívocas de una persona física. Tales datos personales no deben ser tratados, a menos que se permita su tratamiento en situaciones específicas contempladas en el presente Reglamento, habida cuenta de que los Estados miembros pueden establecer disposiciones específicas sobre protección de datos con objeto de adaptar la aplicación de las normas del presente Reglamento al cumplimiento de una obligación legal o al cumplimiento de una misión realizada en interés público o en el ejercicio de poderes públicos conferidos al responsable del tratamiento. Además de los requisitos específicos de ese tratamiento, deben aplicarse los principios generales y otras normas del presente Reglamento, sobre todo en lo que se refiere a las condiciones de licitud del tratamiento. Se deben establecer de forma explícita excepciones a la prohibición general de tratamiento de esas categorías especiales de datos personales, entre otras cosas cuando el interesado dé su consentimiento explícito o tratándose de necesidades específicas, en particular cuando el tratamiento sea realizado en el marco de actividades legítimas por determinadas asociaciones o fundaciones cuyo objetivo sea permitir el ejercicio de las libertades fundamentales.”

Així doncs, el control horari esmentat es duia a terme en el marc d'una relació jurídica laboral sense que hi concorregués cap de les circumstàncies previstes a l'article 9.2 de l'RGPD, que permetés aixecar la prohibició general de tractar categories especials de dades personals.

Durant la tramitació d'aquest procediment s'ha acreditat el fet descrit a l'apartat de fets provats, que és constitutiu de la infracció prevista a l'article 83.5.a de l'RGPD, que tipifica la vulneració de “los principios básicos para el tratamiento incluidas las condiciones para el consentimiento a tenor de los artículos 5, 6, 7 y 9”, entre les quals s'hi inclou el principi de licitud, en relació amb el tractament de categories especials de dades (art. 5.1.a i 9 RGPD).

La conducta que aquí s'aborda s'ha recollit com a infracció molt greu a l'article 72.1.e de l'LOPDGDD, de la manera següent:

“e) El tratamiento de datos personales de las categorías a què es refereix l'article 9 del Reglament (UE) 2016/679, sense que es doni alguna de les circumstàncies que preveu el precepte esmentat i l'article 9 d'aquesta Llei.”

4. L'article 77.2 de l'LOPDGDD disposa que, en el cas d'infraccions comeses pels responsables o encarregats enumerats a l'article 77.1 de la mateixa llei, l'autoritat de protecció de dades competent:

“(…) ha de dictar una resolució que declari la infracció i estableixi, si s'escau, les mesures que convingui adoptar perquè cessi la conducta o es corregeixin els efectes de la infracció que s'hagi comès, a excepció de la que preveu l'article 58.2.i del Reglament (UE) 2016/679 del Parlament Europeu i del Consell, de 27 d'abril de 2016.

La resolució s'ha de notificar al responsable o l'encarregat del tractament, a l'òrgan del qual depengui jeràrquicament, si s'escau, i als afectats que tinguin la condició d'interessat, si s'escau.”

En termes similars a l'LOPDGDD, l'article 21.2 de la Llei 32/2010 determina el següent:

“2. En el cas d'infraccions comeses amb relació a fitxers de titularitat pública, el director o directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades ha de dictar una resolució que declari la infracció i estableixi les mesures a adoptar per a corregir-ne els efectes. (...)”

En aquest cas, no cal requerir que l'Institut El Castell adopti cap mesura correctora dels efectes de la infracció, atès que ja ha informat l'Autoritat que, des del mes de setembre de 2024, no s'utilitzen dades biomètriques del personal amb finalitats de control horari.

Resolució

Per tot això, resolc:

1. Declarar que l'Institut El Castell del Departament d'Educació i Formació Professional ha comès una infracció prevista a l'article 83.5.a en relació amb els articles 5 i 9, tots ells de l'RGPD.

No cal requerir mesures per corregir els efectes de la infracció, de conformitat amb el que s'ha exposat al fonament de dret 4t.

2. Notificar aquesta resolució al Departament d'Educació i Formació Professional.
3. Comunicar la resolució al Síndic de Greuges, de conformitat amb el que preveu l'article 77.5 de l'LOPDGDD.
4. Ordenar que aquesta resolució es publiqui al web de l'Autoritat (apdcat.gencat.cat), de conformitat amb l'article 17 de la Llei 32/2010, de l'1 d'octubre.

Contra aquesta resolució, que posa fi a la via administrativa d'acord amb els articles 26.2 de la Llei 32/2010 i 14.3 del Decret 48/2003, de 20 de febrer, pel qual s'aprova l'Estatut de l'Agència Catalana de Protecció de Dades, amb caràcter potestatiu l'entitat imputada pot interposar un recurs de reposició davant la directora de l'Autoritat Catalana de Protecció de Dades, en el termini d'un mes a comptar a partir de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb el que preveuen l'article 123 i següents de la Llei 39/2015. També es pot interposar directament un recurs contenciós administratiu davant els jutjats contenciosos administratius de Barcelona, en el termini de dos mesos a comptar a partir de l'endemà de la seva notificació, d'acord amb els articles 8, 14 i 46 de la Llei 29/1998, de 13 de juliol, reguladora de la jurisdicció contenciosa administrativa.

Si l'entitat imputada manifesta a l'Autoritat la seva intenció d'interposar un recurs contenciós administratiu contra la resolució ferma en via administrativa, la resolució se suspendrà cautelarment en els termes previstos a l'article 90.3 de l'LPAC.

Igualment, l'entitat imputada pot interposar qualsevol altre recurs que consideri convenient per defensar els seus interessos.

La directora